

Inhoud Nieuwsbrief

- * Van de voorzitter/secretaris
- * Gebiedsmakelaar
- * Vogels in onze terreinen
- * Kreupelhout en Kreupelbosch
- * De Amerikaanse vogelkers
- * Ratelpopulier als veevoer
- * Update damhert
- * Groot onderhoud

Van de voorzitter

De voorzitter leidt de nieuwsbrief in

Voor u ligt de nieuwsbrief van het 'Lânskipsfûns Oranjewâld-Ketlik' van december 2020. Dit keer met mooie verhalen over de geschiedenis van het gebied en over de huidige situatie. Heeft u aardige foto's van het gebied of bijzondere waarnemingen? Deel ze met ons dan geven wij ze een plekje in de volgende nieuwsbrief. In de nieuwsbrief ook een stukje over de damhertenproblematiek. Wij

hopen dat er snel een definitief beheerplan ligt zodat de populatie wordt ingeperkt. Om de schade door damherten aan de landschapselementen of uw gras of maisland zichtbaarder te maken is het van belang de schade te melden. U kunt dit doen op www.faunaschade.nl (melding is gratis). Dus maak een foto wanneer u schade in het veld ziet, u hebt dit nodig voor de melding. U kunt de melding dan ook aan ons sturen, zodat wij dit gebruiken in onze contacten met de

provincie over de damhertenproblematiek.

Gebiedsmakelaar

Tijdelijke invulling gebiedsmakelaar

De werkzaamheden van de gebiedsmakelaar worden momenteel uitgevoerd door Gerrit Tuinstra van Landschapsbeheer Friesland. Indien er vragen zijn over de overeenkomsten, de daarin opgenomen landschapselementen en het beheer ervan, bijvoorbeeld de wijze van uitvoeren van een eindkap en/of het aanwijzen en merken van overstaanders, dan kunt u contact met hem opnemen.

Ook voor vragen over bijvoorbeeld de bestrijding van Amerikaanse vogelkers en de herkenning van deze ongewenste soort (om te voorkomen dat niet de waardevolle vuilboom wordt aangepakt) kunt u bij hem terecht. Een gezamenlijk veldbezoek, bijvoorbeeld om de vogelkersen aan te wijzen, kan een vervolg zijn. Het telefoonnummer van Gerrit is 06-13684171, of 0512-383800 (het kantoor van Landschapsbeheer Friesland). Zijn emailadres is g.tuinstra@landschapsbeheerfriesland.nl

Stichting Lânskipsfûns
Oranjewâld-Ketlik
Commissieweg 15
9244 GB Beetsterzwaag

Contactpersoon:
Henk Hidding (secretaris)
t: 0513-631486
m: 06-22916955
e: hidding@chello.nl

Afmelden voor de
nieuwsbrief? Mail dan even
naar Henk Hidding.

Vogels in onze terreinen

Waarnemingen van de gebiedsmakelaar tijdens een veldbezoek

Tijdens een bezoek aan Mts. Siebenga-Binsma en Rene Hofma werd door de gebiedsmakelaar een aantal vogelsoorten genoteerd. Niet alle vogels werden gezien, deels werden ze herkend aan de zang (november 2020).

- Grote gele kwikstaart
Een broedvogel van gebieden met snel stromende beken, bv. in Twente, Achterhoek en Zuid-Limburg.
Overwintering ook op heel andere plekken, bv. in bebouwd gebied en ook regelmatig op boerenerven, waaronder

het waargenomen exemplaar.

- Grote bonte specht
- Groene specht
Van oorsprong een echte bosvogel, maar de laatste jaren worden ze ook regelmatig gezien in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap, op plekken met oude bomen.

- Zwarte specht
Een echte bosvogel.

- Vink
- Keep
- Sijs
- Geelgors
- Koolmees
- Pimpelmees
- Staartmees
- Merel

- Koperwiek
- Kramsvogel
- Sperwer
- Buizerd

- Roodborst
- Goudhaan
- Boomklever
- Boomkruiper
- Houtsnip
Een broedvogel van m.n. heide/bosgebieden, maar in de winter vaak door trekkend, ook in houtwallen en singels in agrarisch gebied.

- Gaai
- Houtduif
- Holenduif
- Veldleeuwerik
- Boomleeuwerik
Bij Rene Hofma op het land, 3 exemplaren, broedvogel van heide/stuifzandterreinen.

Grote gele kwikstaart in winterkleed, foto: Saxifraga - Mark Zekhuis

Tips en weetjes

Heb je voor ons een tip en/of weetjes om te delen met een ieder in het SLOK-gebied?

Mail ons!

e: hidding@chello.nl

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.landschapsfonds-oranjewoudkatlijk.nl

Kreupelhout en Kreupelbosch

Onze landschaps-elementen in de 19e eeuw

Door het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde werd in 1857 aan schoolmeesters in Friesland gevraagd een beschrijving te geven van het dorp of de stad waar zij schoolmeester zijn. In Mildam was dat meester (Fedde Frankes) Koksma. Gevraagd werd ondermeer een beschrijving te geven van de voorkomende grondsoorten en het grondgebruik, de

voorkomende bebouwing, aantallen inwoners, hun beroepen, de lokale historie, beroemde personen en de jaarmarkten.

Koksma kwam in 1846 naar Mildam, daarvóór stond hij als schoolmeester in Slijkenburg. Er was indertijd één school voor Brongerga, Mildam en Katlijk. De beschrijving van de drie dorpen vergde acht geschreven bladzijden.

Het geheel is te vinden via de website van TRESOAR.

Hieronder volgt een copie van een deel van de beschrijving van bodem en grondgebruik. Voor ons van belang: *“Bijna alle bouwakkers en weidkampen zijn met kreupelhout omplant tot bescherming van de vruchten en tot eene meerdere winstgeving. Ook treft men hier veel kreupelbosch aan dat n.g. om de 10 jaren gekapt wordt”*.

De grond deser dorpen is vry derzelfden. Mildam is meerendeels hooze zandgrond en geschikter tot bouwen dan tot weiden. Wanneer de grond goed gemest wordt bevert hy eene goede en vruchts ops. Brongerga heeft mede eene goede bouw en best weidland. Te Katlijk heeft men ook goede bouwakkers, doch schraal weidland. Nyma alle bouwakkers en weidkampen sijn met kreupelhout omplant tot bescherming van de vruchten en tot eene meerdere winstgeving. Ook treft men hier veel kreupelbosch aan dat n.g. om de 10 jaren gekapt wordt. De bovenste korst des gronds van omstreeks een voet dik is zeer geschikt voor bouw- en weidland. Daarop vindt men rood of schier zand, waarvan het laatste met

Tips en weetjes

Heb je voor ons een tip en/of weetjes om te delen met een ieder het SLOK-gebied?

Mail ons!

e: hidding@chello.nl

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.landschapsfonds-oranjewoudkatlijk.nl

De Amerikaanse vogelkers

Een ongewenste exoot in ons gebied

Amerikaanse vogelkers
In het SLOK-gebied is Amerikaanse vogelkers een veel voorkomende maar ongewenste struik of soms boom. Het is een exoot, een soort die hier van nature niet voorkomt. In tegenstelling tot onze inheemse bomen en struiken is deze exoot voor maar weinig insecten interessant, althans als voedsel voor onvolwassen stadia. De bloemen worden wel door insecten bezocht en vogels eten de bessen. En dit laatste

maakt dat deze 'bospest' zich gemakkelijk verspreidt, met de zaden in de uitwerpselen van bijvoorbeeld lijsterachtigen.

Met voldoende aandacht is het mogelijk om de soort behoorlijk te onderdrukken en uiteindelijk weg te krijgen uit onze landschapselementen. Het bestrijden is een onderdeel van het beheer, zoals beschreven in de beheerpakketten, en bestaat uit het dicht bij de grond afzetten van de stammetjes en het behandelen van de

stobben met een 5% glyfosaatoplossing (nog niet verboden), om opnieuw uitlopen te voorkomen. In plaats van het behandelen van de stobben kan ook gekozen worden voor uitputting, waarbij jaarlijks de opschot wordt afgestoken, bijvoorbeeld met een scherpe spade. Eenjarige opslag uit zaad is gemakkelijk uit de grond te trekken. Op tijd aanpakken dus die Amerikaanse vogelkers – voor de kwaliteit van de landschapselementen en de biodiversiteit!

Amerikaanse vogelkers (ook wel prunus of bospest genoemd) met bessen. Opvallend is het gladde 'leerachtige' blad. De twijgen hebben – na het afschrapen van de bast – een opvallende Amandelgeur.

Tips en weetjes

Heb je voor ons een tip en/of weetjes om te delen met een ieder het SLOK-gebied?

Mail ons!

e: hidding@chello.nl

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.landschapsfonds-oranjewoudkatlijk.nl

Ratelpopulier als veevoer

Een interessant weetje over een snelgroeende boomsoort uit onze omgeving.

De ratelpopulier, lang geleden werd ze aangemerkt als goed veevoer. Misschien een tip voor wie er in singels of hakhoutbos "teveel" van heeft staan of veel last heeft van jong opschot na zaagwerk. De jonge loten zijn volgens het wetenschappelijk artikel prima te voeren aan het (jong)vee.

Een oud gebruik wat in ere hersteld kan worden en

helemaal past in de hedentendaagse belangstelling voor houtige voedingsgewassen voor vee.

Een interessant afstudeerrapport van Ilse van Meir 15-12-2012" kwam ons onder ogen: "Voederbomen: een verrijking voor het rantsoen?"

<https://edepot.wur.nl/273608>

GROEIPLAATS. Geheel Europa, Kaukasië, Siberië, Japan, Noordelijk-Afrika. Schijnt in Zuidelijk Spanje en Portugal zeldzamer te zijn dan in het Noorden (WILLKOMM, BROTERO) en is door ROYLE niet vermeld voor den Himalaya.

NEDERLAND. Zoowel in boschrijke streken als op dorre zandgronden; op de duinen en duinvlakten hier en daar talrijk, vooral in Kennemerland en Zuid-Holland; in Kennemerland meest ♀, zelden ♂; bij Rockanje, waar hij zeldzaam is, alleen ♂; voorts wordt hij vermeld in Gelderland, Overijssel, Friesland en Zeeland (*Prodr. Flor. Bat. en Fl. Belg. Sept.*) en zal waarschijnlijk in de meeste boschrijke streken onzes lands aangeplant of wild te vinden zijn. Op de Noordzee-eilanden wordt hij niet gevonden (HOLKEMA). De afgebeelde exemplaren zijn door mij verzameld op de duinen van Overveen bij Haarlem.

GEBRUIK. Het hout is vrij bruikbaar; de bast levert loistof en diende evenals de wortels, oudtijds als geneesmiddel. Volgens DUCHARTRE, worden de bladen in sommige streken van Europa, hetzij versch of gedroogd, aan het vee gegeven; zij zouden zelfs een goed veevoeder zijn en worden daartoe 's zomers alle twee jaren geplukt. Het grootste nut, dat men in ons land van dezen boom trekken kan, is hem te bezigen voor de beplanting der duinen en schrale zandige gronden, waar hij goed tiert en zich sterk vermenigvuldigt.

Uit: Flora Batava, deel 14, Jan Kops en F.W. van Eeden (1872)

Tips en weetjes

Heb je voor ons een tip en/of weetjes om te delen met een ieder het SLOK-gebied?

Mail ons!

e: hidding@chello.nl

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.landschapsfonds-oranjewoudkatlijk.nl

Update Damhert

Laatste nieuws over de damhert in ons gebied

Damherten – (Frysk: deimen)

De provincie heeft het beleid damherten vastgesteld in september 2019. Daarna moest er een uitvoeringsplan worden opgesteld voor de komende vijf jaar door de Faunabeheereenheid Friesland ('de jagers'), het FAUNABEHEERPLAN Damhert 2021 – 2025 Fryslân. Van dit plan is inmiddels in september 2020 een conceptversie gepubliceerd. Momenteel wordt nog gewerkt aan de definitieve versie van dit plan. 'The devil is in the details' zegt men dan; over de precieze invulling kan men het hier en daar kennelijk moeilijk eens worden.

Duidelijk is wel dat er voor ZO-Friesland (Oranjewoud/Katlijk t/m Makkinga Elsloo) een streefpopulatie zal worden aangehouden. Voor de Lauwersmeer en het Drents-Friesewoud moeten er beslissingen worden genomen samen met de buurprovincies. Buiten het gebied waar de streefpopulatie huist zou de streefpopulatie 0 moeten zijn. In het conceptplan is de begrenzing van het gebied met 0 – stand en het leefgebied van de streefpopulatie niet aangegeven. Op dit moment (8 dec.) kon niet worden aangegeven wanneer het definitieve

beheerplan damhert zal worden afgescheiden en dus ook niet wanneer het op de agenda van Provinciale Staten komt. Verwacht wordt dat provincie en Faunabeheereenheid binnenkort met een verklaring naar buiten zullen komen over de verdere voortgang.

<https://friesland.faunabeheereenheid.com/wp-content/uploads/sites/6/2020/09/200913-fbp-damhert-Fri.pdf>

Beelden uit ons gebied

Heb je voor ons mooie foto's, herkenbaarheden uit het gebied, mooie waarnemingen om te delen met een ieder het SLOK-gebied?

Mail ons!

e: hidding@chello.nl

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.landschapsfonds-oranjewoudkatlijk.nl

Beelden tijdens onderhoud en schouw

Een dubbele wal bij mevrouw Dol Groot onderhoud in een dubbele wal van mevrouw Dol. Links vooraan een eik gemarkeerd als overstaander (voorjaar 2020).

Schouw: bestrijding uitlopers vogelkers is nodig, wacht niet te lang.

Schouw prikkeldraad aan de bomen bevestigd, dit moet aangepast worden.

Beelden uit ons gebied

Heb je voor ons mooie foto's, herkenbaarheden uit het gebied, mooie waarnemingen om te delen met een ieder het SLOK-gebied?

Mail ons!

e: hidding@chello.nl

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.landschapsfonds-oranjewoudkatlijk.nl

Schouw: Afrastering op de juiste afstand.

Niet langer eigenaar?

Wat te doen bij eigenaar- of gebruiksverandering

Verkoopt u een perceel met een element waarvoor u bij het fonds een contract heeft afgesloten? Wij horen graag per welke datum het perceel is verkocht of niet meer in gebruik is. Wij beëindigen dan het contract. Wijzigingen kunnen worden doorgegeven aan Gerrit Tuinstra (G.Tuinstra@landschapsbeheerfriesland.nl, 06-13684171 of 0512-383800).

Wij stellen het zeer op prijs wanneer u doorgeeft wie de nieuwe eigenaar is zodat we hem/haar kunnen benaderen over het overnemen van het contract.